

hos Frankrigs Venner; men ogsaa hos enhver, der trods alt bevarer Haabet om, at det en Gang skal lykkes den civiliserede Menneskehed at leve og arbejde, uden hvert 50 Aar at skulle ødelægge hinanden og hinandens Arbejde i et Omfang, der synes at være stadigt stigende. Men for at dette skal naaes, maa Folkene komme til Forstaaelse af hinanden og af deres fælles Livsvilkaar, der kræver Fred og ikke Krig. — Det er til et saadant Oplysningsarbejde, Hr. Reventlow har ydet ogsaa dette Bidrag, for hvilket han fortjener Tak.

E. C.

CURT ROHTLIEB: Gränsproductiviteten hos Jordbrugets Produktionsfaktorer. Stockholm 1921, P. A. Norstedt & Söner.

Dr. Rothliebs Disputats følger hurtigt efter Lindahls og Bagges; der er Grøde i svensk teoretisk Økonomi, og mærkelig modne er de unge, maaske lidt for lærde, men de behersker dens Stof.

Rothliebs Bog behandler Spørgsmaalet om den tekniske Basis for den saakaldte Jordproduktivitetslov, og deltager indirekte i den nu standende Kamp om, hvorvidt man skal fastholde Behandlingen af Jorden som noget fra Kapital forskelligt.

Efter at have paavist, at Jordloven egentlig ikke er en Lov, men at der bagved den ligger Loven om, at en Produktionsfaktor, der anvendes paa Jorden, vil have sit Minimum, Maximum og Optimum for Udbyttet, undersøger han, hvorledes denne Lov mildnes af andre Love, f. Eks. Loven om den højere Tekniks Indflydelse. Reglen om diminishing return ved Jordbruget bliver da højest en Tendens, men ikke en absolut Lov. I denne Slutning har Forfatteren absolut Ret, men hvad jeg indvender mod ham er, at han stiller Problemet urigtigt op: han begynder med at opstille de fysiologiske Relationers Lov som gældende for Jordens Vækstbetingelser (her gør Forf. Liebig Uret og giver

hos Frankrigs Venner; men ogsaa hos enhver, der trods alt bevarer Haabet om, at det en Gang skal lykkes den civiliserede Menneskehed at leve og arbejde, uden hvert 50 Aar at skulle ødelægge hinanden og hinandens Arbejde i et Omfang, der synes at være stadigt stigende. Men for at dette skal naaes, maa Folkene komme til Forstaaelse af hinanden og af deres fælles Livsvilkaar, der kræver Fred og ikke Krig. — Det er til et saadant Oplysningsarbejde, Hr. Reventlow har ydet ogsaa dette Bidrag, for hvilket han fortjener Tak.

E. C.

CURT ROHTLIEB: Gränsproductiviteten hos Jordbrugets Produktionsfaktorer. Stockholm 1921, P. A. Norstedt & Söner.

Dr. Rothliebs Disputats følger hurtigt efter Lindahls og Bagges; der er Grøde i svensk teoretisk Økonomi, og mærkelig modne er de unge, maaske lidt for lærde, men de behersker dens Stof.

Rothliebs Bog behandler Spørgsmaalet om den tekniske Basis for den saakaldte Jordproduktivitetslov, og deltager indirekte i den nu standende Kamp om, hvorvidt man skal fastholde Behandlingen af Jorden som noget fra Kapital forskelligt.

Efter at have paavist, at Jordloven egentlig ikke er en Lov, men at der bagved den ligger Loven om, at en Produktionsfaktor, der anvendes paa Jorden, vil have sit Minimum, Maximum og Optimum for Udbyttet, undersøger han, hvorledes denne Lov mildnes af andre Love, f. Eks. Loven om den højere Tekniks Indflydelse. Reglen om diminishing return ved Jordbruget bliver da højest en Tendens, men ikke en absolut Lov. I denne Slutning har Forfatteren absolut Ret, men hvad jeg indvender mod ham er, at han stiller Problemet urigtigt op: han begynder med at opstille de fysiologiske Relationers Lov som gældende for Jordens Vækstbetingelser (her gør Forf. Liebig Uret og giver

Faderen til Statikkens Lov for liden Ære og kender mærkelig nok ikke den tekniske Betegnelse for den Lov, han selv anvender); men dernæst skulde han heraf have afledet den saakaldte Optimumslov, og samtidig undersøgt, om der ikke ved al Produktion kan paavises en lignende Lov, hvad man kan, nemlig i Begrænsningens og Kraftmodstandens Lov; denne Undersøgelse vilde Forf. naturligt være kommet ind paa, hvis han havde opfattet det ejendommelige ved et givet Jordareals Stilling, at det er en fiks Faktor, medens Vækstbetingelserne samt Arbejde og Kapital er Variabler. Dernæst skulde han have undersøgt Produktionens andre Love, foruden den højere Tekniks Lov ogsaa Kapacitets-, Stordriftens- og Specialiseringens Lov og derefter endelig ved Sammenstilling af dem fundet f. Eks. for Industri og Landbrug, med hvilken Styrke Lovene i de forskellige Tilfælde gør sig gældende. Jeg kan se, at Forf. kender disse Love og deres Indflydelse paa Jordbruget, men han mangler Sammenligning med Industrien; han giver et ypperligt Bidrag til Forstaaelsen, men løser ikke definitivt Spørgsmaalet om, hvorvidt vi skal vedblive at behandle Jorden som noget fra andre Faktorer, baade i Natur og Virkning ganske forskelligt. Hans Kritik af andre Forfattere er god, men ikke udtømmende; f. Eks. burde han have kunnet reducere Calvers og Wicksells misbrugte Matematik noget bedre. I det historiske Afsnit vender han sig stærkt mod Stuart Mills Optimisme, hvortil der intet er at sige andet end, at de Forsøg, man har gjort paa at mangfoldiggøre Høstudbyttet, jo aabner Plads for udrømte Muligheder; paa den anden Side har Forf. netop selv meget godt paavist, at Jorden nu engang maa dyrkes af de mange Gennemsnitsmennesker, og det er dem, der sætter Udviklings-tempoet, medens det hidindtil i Industrien er sat af de mest opfindsomme. Forf. har et Kapitel om Jordrenten, om hvilket jeg maa sige, at det ikke vil staa som hans sidste Ord; thi med hans analytiske Evne, hans Kundskab og metodiske Dygtighed vil han netop i Undersøgelsen af

Teknikens Virkning paa Jordrenten kunne finde det rigtige. Bogen, der gør sin Forf. Ære, fortjener at læses af de studerende.

Dr. L. V. Birck.

INTERNATIONAL LABOUR OFFICE: **Inquiry into Production.**
I. Introductory Memorandum. (London 1920. Harrison & Sons).

Under og efter Krigen er det kommet paa Mode at oprette Institutioner og Kontorer, hvis Formaal er at samle Bunker af Materiale til Belysning af Nutidens talløse økonomiske og sociale Problemer, at indbinde dette Materiale og stille det op i pæne Rækker. Det er da med en egen Følelse af noget positivt, man endelig en Gang ser en Institution lægge Vægt paa Materialets Bearbejdelse og Videreudbredelse.

Hvilken Mening man end kan have om International Labour Office som socialpolitisk Faktor, maa man erkende, at det er i Færd med at erobre sig en Plads som social-økonomisk Oplysningsbureau. Det foreliggende Memorandum er første Led i en Undersøgelse, hvis Formaal er at gøre Rede for den industrielle Verdensproduktion, set i Relation til de ændrede Arbejdsforhold og Leveomkostninger under og efter Krigen, og Memorandumet er nærmest udformet som et Program og forberedende Arbejde. Det kan være vanskeligt nok at finde den røde Traad i dette Program, systematisk set er Memorandumet uden Balance. Denne Mangel skyldes ejendommeligt nok, at Værkets Plan er Resultatet af et Kompromis mellem de i Governing Body of the labour Office repræsenterede Arbejdere og Arbejdsgivere; Initiativet til Undersøgelsen udgik fra Arbejdsgiverne, i nær Tilknytning til Spørgsmaalet om 8-Timers Dagens Virkninger; men Arbejderrepræsentanterne mente, at man maatte tage mange andre Faktorer med i Betragtning, hvis man ikke vilde faa præsenteret en „Enquiry“, som kort og godt betød en Fordømmelse af 8-Timers Dagen.